

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

Ревизијата на успешност е спроведена со цел да се даде оценка за ефикасноста и ефективноста на воспоставениот систем на финансиско управување и контрола и внатрешната ревизија.

Поглавјето Ревизорски наоди ги содржи ревизорските прашања и одговорите на поставените цели на ревизијата утврдени во проблематичните подрачја, утврдените состојби како и препораки кои ревизијата ги дава со цел да се отстранат причините за констатираните неправилности и состојби.

Со ревизијата на успешност констатиравме ризични области кон кои ја насочивме ревизијата со цел да дадеме одговор на поставените ревизорски прашања кои се однесуваат на овој процес. Основната ревизорска цел на оваа ревизија е поставена во следното прашање:

„Дали се преземени потребните активности за воспоставување и обезбедување на ефикасност и ефективност на системот на финансиското управување и контрола и внатрешната ревизија“.

Со анализата на законската регулатива и подзаконските акти, извршената ревизија кај субјектот, произлегоа неколку значајни подрачја во делот на функционирањето на овој систем кои беа предмет на подетално анализирање:

1. Правната рамка и стратешките документи;
2. Финансиско управување и контрола, и тоа:
 - 2.1. Оценка на основните компоненти;
 - 2.2. Функционирање на процесите: утврдување на ефективноста на системот на интерни контроли при доделување на договорите за јавни набавки и плаќање на набавките и инвентарисување на средствата и обврските;
3. Внатрешна ревизија.

Како резултат на извршената ревизија на успешност за добивање одговор на поставената цел, констатиравме одредени состојби и слабости во горенаведените ризични области.

1. Правна рамка и стратешки документи

Во рамките на ризичната област која ги третира прашањата од **Правна рамка и стратешки документи** кај ЈП Македонска радиодифузија (во понатамошниот текст ЈП МРД), ревизијата се фокусираше на детектирање на евентуални слабости, во делот на законските прописи, стандардите за внатрешна контрола во јавниот сектор и внатрешна ревизија како и стратешките документи, кои може да влијаат врз воспоставувањето и функционирањето на финансиското управување и контрола.

Со извршената ревизија утврдивме дека постои неусогласеност помеѓу одредбите од Законот за јавна внатрешна финансиска контрола (во

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

натамошниот текст ЗЈВФК) и Стандардите за внатрешна контрола во јавниот сектор (во натамошниот текст стандардите) во делот на воспоставување на финансиско управување и контрола кои се објавени врз основа на членот 13 од истиот закон и се на сила во Република Македонија. Имено, согласно на одредбите на ЗЈВФК, финансиското управување и контрола се воспоставува кај буџетските корисници од законодавната, извршната и судската власт, фондовите, општините и градот Скопје, при што во членот 4 изоставени се јавните претпријатија како субјекти кои се должни да воспостават систем на финансиско управување и контрола согласно одредбите на овој закон. Од друга страна во објавените Стандарди за внатрешна контрола во јавниот сектор не е направена ваква дистинкција на субјекти кои се обврзани на воспоставување на систем на финансиско управување и контрола и истите се однесуваат на сите субјекти од јавниот сектор вклучително и јавните претпријатија. Како резултат на ова ЈП МРД нема законска обврска да постапи по одредбите на ЗЈВФК со исклучок на одредбите кои се однесуваат на формирање на Единица за внатрешна ревизија.

Имајќи во предвид дека субјекти од јавниот сектор се корисниците на средства од Буџетот на Република Македонија, фондовите, општините и градот Скопје, агенциите и другите институции основани со закон, јавните претпријатија, јавните установи и другите правни лица кои се во државна сопственост или во кои државата е акционер¹, чие основање се врши со цел да извршуваат дејности од јавен интерес, притоа почитувајќи ги принципите на сигурност во давањето на услугите, континуитет и квалитет на услугата и транспарентност во работењето, раководството на ЈП МРД презело активности за воспоставување на систем на интерни контроли насочени кон остварување на целите на претпријатието.

Еден од можните критериуми за воспоставување на системот на интерни контроли во работењето на претпријатието преставува Законот за стандардизација со кој се уредуваат меѓу другото целите и принципите на македонската национална стандардизација, подготвувањето, усвојувањето и објавувањето на македонските национални стандарди и нивната примена како и македонскиот стандард „Систем за менаџмент со квалитет – Барања“ (ISO 9001:2008), кои се применуваат на доброволна основа.

Препознавајќи ја користа од воспоставувањето на систем за финансиско управување и контрола во однос на транспарентното и законито работење, донесени се:

- Програма за работа во која се наведени општите цели и тековните работни задачи како и Финансискиот и инвестициски план на ЈП МРД за 2013 година;
- Правилник за систематизација и организација на работните места во ЈП МРД;

¹ Закон за јавна внатрешна финансиска контрола („Службен весник на Република Македонија“ број 90/09, 12/11 и 188/13).

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

- Процедури за работа кои имаат добиено ИСО сертификација, упатства и правилници со кои се опишани тековни работни процеси во ЈП МРД;
- За изработка на стратешки план на ЈП МРД формирана е работна група која има обврска да изготви Стратешки план на ЈП МРД за период 2015 – 2017 година, во рок од 30 дена од денот на донесувањето на одлуката²

Воспоставената правна рамка, како и сертификацијата за квалитет на работните процеси согласно на ИСО стандардите претставуваат активности кои ќе влијаат кон надградување и подобрување на системот на финансиско управување и контрола и внатрешна ревизија.

2. Финансиско управување и контрола

Во рамките на ризичната област која третира прашања од **финансиското управување и контрола**, ревизијата имаше за цел да даде одговор на повеќе ревизорски прашања поврзани со основните компоненти на Финансиското управување и контрола.

2.1. Компоненти на финансиското управување и контрола

Финансиското управување и контрола се заснова на одредбите на Законот за јавна внатрешна финансиска контрола, меѓународно прифатените стандарди и стратешките документи од оваа област, при што правилната имплементација е условена од степенот на меѓусебно поврзаните компоненти, и тоа:

- 2.1.1. Контролна средина;
- 2.1.2. Управување со ризиците;
- 2.1.3. Контроли;
- 2.1.4. Информации и комуникации и
- 2.1.5. Мониторинг.

Во функција на градење на одговори зад секое од поставените прашања, утврдени се следните состојби, дадени се образложенија и препораки за надминување на утврдените состојби и тоа како што следува:

2.1.1. Контролна средина

Раководителот на субјектот согласно Стандардите за внатрешна контрола има обврска да воспостави контролно опкружување како една од компонентите на финансиското управување и контрола кое е основа на целиот систем за внатрешна контрола и влијае врз целокупниот квалитет на внатрешната контрола. Правилно воспоставеното контролно опкружување претставува основа за сите останати компоненти на внатрешната контрола со што се обезбедува намалување на ризиците во однос на законското користење на

² 09.10.2014 година, донесена од директорот на ЈП МРД.

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

средствата, како и зголемување на дисциплината и одговорноста на вработените.

Заради наведеното потребно е да се обезбедат елементите на контролното опкружување и тоа:

- Личен и професионален интегритет на раководителите и вработените во субјектот;
- Начин на размислување и стил на работење на раководителите;
- Организациона структура која обезбедува поделба на одговорностите и јасни правила, права обврски и нивоа на известување;
- Политики и практики на управување со човечки ресурси и
- Компетентност на вработените.

Земајќи го во предвид целокупното финансиско управување и контрола во ЈП МРД, истото има извршено дел од активностите за воспоставување на соодветен систем на контролно опкружување.

Согласно на законските и подзаконските акти ЈП МРД има усвоено Правилник за внатрешна организација и Правилник за систематизација на работните места. Во актот за систематизација на работните места не е содржан делот на деталниот опис на работните задачи на вработените лица по работни места. Од страна на субјектот ни беше доставен документ „Опис на работни места“ кој не е составен дел на актот за систематизација кој дава само општи насоки за работните должности одговорности и надлежности на вработените лица при што не се јасно наведени работните задачи за поединечни позиции. Од страна на претставници на субјектот беше укажано дека оваа состојба ќе биде коригирана со наредниот акт за систематизација на работни места чија изработка е во тек.

Воспоставени се повеќе процедури кои се во насока на воспоставување на соодветно контролно опкружување и намалување на ризиците на прифатливо ниво. Сите овие процедури имаат стекнато сертификат за квалитет на работен процес согласно ИСО сертификација. Притоа како позначајни ИСО сертифицирани процеси поврзани со системот за финансиско управување и контрола можеме да ги потенцираме следните:

- Процес за финансиски работи;
- Процес за магацинско работење;
- Процес на јавни набавки.

Активностите во врска со вработување на ново вработени лица, наградување и санкционирање се вршат согласно Законот за работни односи и Колективниот договор.

Во текот на 2013 година ЈП МРД има извршено обуки за дел од вработените, меѓутоа за известувачкиот период не е презентирана Годишна програма или Акциски план за вршење на обуки на вработените.

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

Погоре наведените активности се насочени кон воспоставување на соодветна контролна средина како неминовен предуслов за соодветна и ефикасна внатрешна контрола.

2.1.2. Управување со ризиците

Согласно на стандардот 11 – Управување со ризик од Стандардите за внатрешна контрола во јавниот сектор, субјектот од јавниот сектор треба систематски, најмалку еднаш годишно, да ги анализира ризиците кои се поврзани со активностите, да развие соодветни планови за ограничување на можните негативни последици од овие ризици и да определи вработени кои ќе бидат одговорни за имплементација на донесените планови. Управувањето на ризиците е активност која бара, раководителот на субјектот да преземе активности за утврдување, проценка и контрола на настани и состојби кои може да имаат влијание врз остварување на целите на институцијата како и оценка на изложеноста на активностите на ризик.

ЈП МРД нема изготвено Стратегија за управување со ризици со која ќе се утврди прифатливото ниво на изложеност на ризици, проценката на веројатноста за настанување на ризикот и неговото влијание, следење и оценка на ризиците. Неизготвувањето на наведениот акт како што е предвидено со стандардот 11 – Управување со ризик од Стандардите за внатрешна контрола во јавниот сектор укажува дека не се преземени активности за менаџирање и минимизирање на ризикот од неисполнување на целите на институцијата, како и ризик во однос на заштитата на средствата.

Во текот на вршење на ревизијата директорот на ЈП МРД донесе Одлука за формирање на работна група за изработка на Стратегија за управување со ризици за период 2015 – 2017 година.

2.1.3. Контролни активности

Соодветното справување со ризиците, бара од раководителот на субјектот да утврди контролни активности базирани на политики и процедури кои се воведуваат и спроведуваат за осигурување на остварување на целите, односно управување со ризиците. Ваквата обврска за ЈП МРД е утврдена согласно Стандардите 12, 13, 14 и 17 од објавените Стандарди за внатрешна контрола во јавниот сектор, во кои се опфатени постапки за одобрување, пренесување на овластувања и одговорности, разграничување на должности, систем на двоен потпис, постапки за точно, правилно и ажурно евидентирање на сите трансакции, како и воспоставување на ex-ante и ex-post контрола, усогласување на евиденции и контроли во информатичка технологија.

Со извршената ревизија на интерните акти, констатиравме дека раководството во ЈП МРД има усвоено политики и процедури за важните

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

функции во делот на поделба на должностите и одговорностите, финансиски контроли, контроли во пристапот до ресурсите и нивна физичка заштита, општи и апликативни контроли во ИТ системот, движење на документацијата со што се овозможени услови за намалување на ризиците и постигнување на целите на субјектот. Контролите се обезбедени преку:

- Системски процедури за сите работни процеси во ЈП МРД, кои се сертифицирани во согласност со ИСО стандардот 9001 : 2008 и со Процедура за движење на финансиската документација усвоена од страна на одговорното лице, со кои се пропишува текот на движење на документите на секое ниво на одговорност, овластувања и меѓусебни врски на вработените кои управуваат, извршуваат, верификуваат или преиспитуваат одреден процес или активност и каква контрола се применува;
- Делегирани се надлежности на различно хиерархиско ниво, со што се овозможува контрола на одредена активност од повеќе лица во сите фази на реализација од процесот, што се потврдува со парафирање на документот;
- Иако со актот за систематизација на ЈП МРД не се предвидени работни места за кои во описот на работни обврски е предвидена и должност за вршење на ex – ante и ex – post финансиска контрола, воспоставена е пракса на редовно следење, усогласување и одобрување на евиденциите со соодветните документи, преку следење на реализација на договорите од страна на Одделението за комерцијални работи, прегледување на фактурите со целокупната пропратна документација, прегледување на изводите, налозите за книжење, евиденција на обврските воспоставена од страна на Одделението за финансии и сметководство. На овој начин ЈП МРД врши практикување/применување на наведените финансиски контроли.

Наведените состојби упатуваат дека ЈП МРД има воспоставено систем на финансиски контроли во насока на остварување на целите на субјектот.

Во врска со физичката заштита на објектите и средствата во сопственост на ЈП МРД, а поради констатирани поголем број на кражби и оштетување на имот, од страна на ЈП МРД преземени се мерки и активности во насока на заштита и обезбедување на дел од пунктовите на ЈП МРД кај кои се констатирани оштетувања, додека во друг мал дел поставена е опрема за далечинска контрола која е поврзана со Центарот за врски во состав на ЈП МРД.

Притоа, раководството на субјектот извршило набавка и инсталација на системи за видео надзор и заштита од кражба и пожар на повеќе локации, спроведена е постапка за јавна набавка на услуга за ангажирање на агенција за обезбедување на деловен објект СБ Маџари, а со Планот за јавни набавки за 2014 година предвидена е набавка на осигурување на имотот на ЈП МРД.

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

Како резултат на горенаведените состојби воспоставена е делумна контрола во пристапот до ресурсите и нивната физичка заштита при што ризикот од загуба на средствата како и залихата на материјали и ситен инвентар и неовластен пристап до опрема со голема вредност не е целосно надминат.

2.1.4. Информации и комуникации

Согласно Стандардите за внатрешна контрола во јавниот сектор (Стандард 19 – Информирање и Стандард 20 – Комуникација), раководителот на субјектот треба да обезбеди ефективен систем на информации и комуникации, со цел да развие ефикасен систем на внатрешна и надворешна комуникација заради прецизно, непречено и брзо дистрибуирање на информациите, како и нивно комплетно и навремено доставување до крајните корисници.

ЈП МРД воспоставил систем на информации и комуникации кој овозможува навремено информирање на одговорните лица за степенот на извршување на задачите, уредна и веродостојна документација на оперативните процеси и трансакции, целосно дистрибуирање на информациите на сите нивоа, добивање на повратни информации, дефинирање на крајните рокови за извршување на задачите, со цел воспоставување на ефикасен и ефективен систем на финансиско управување и контрола и тоа на следниот начин:

- Информациите се разменуваат преку: одржување работни состаноци, секојдневна комуникација на раководството со вработените и информации кои до вработените се доставуваат по електронска пошта;
- Воведен е Систем на менаџмент со квалитет според стандардот ИСО 9001:2008 со кој се опфатени сите деловни процеси, сектори и одделенија. Изготвени се интерни процедури за работа кои се применуваат во работењето на одредени сектори и одделенија;
- Одделението за комерцијални работи согласно донесена наредба од директорот на ЈП МРД има обврска за следење на реализацијата на договорите за јавна набавка на стоки, работи и услуги и писмено да ги известуваат сите одговорни лица во ЈП МРД при исполнетост на реализацијата на договорите најмногу 70% или најдоцна 3 месеци пред истек на рокот на важење на договорот. Со увид во документацијата утврдивме дека ова одделение постапува по наведената Наредба и ја следи реализацијата на договорите за јавна набавка;
- Директорот на ЈП МРД има усвоено наредба со која вработените се задолжуваат секојдневната комуникација да ја извршуваат по електронски пат односно примањето и праќањето на документите, барањата и други акти да се одвива на службените меил адреси;
- Изработен е Годишниот извештај од работењето на ЈП МРД за 2013 година за кој дадено е позитивно мислење од Надзорниот одбор, а истиот е усвоен од страна на Управниот одбор на МРД и е доставен на усвојување до Влада на Република Македонија.

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

Наведените состојби упатуваат дека во ЈП МРД воспоставен е систем на информации и комуникации кои имаат важна улога во донесувањето на соодветни одлуки на раководството на субјектот и во воспоставување и спроведување на ефективна и ефикасна внатрешна контрола.

2.1.4.2. Согласно членот 472 од Законот за трговски друштва водењето на трговските книги, обработката на податоците и контролата на внесените податоци во информациските системи треба да обезбеди навремено и хронолошко евидентирање на податоци во деловните книги, целосност и комплетност, при што регистрираниот податок не смее да се менува на начин што подоцна ќе го оневозможи утврдувањето на првобитно регистрираната содржина. Со меѓународните стандарди и најдобри практики за ИТ безбедност субјектот треба да предвиди развој на информацискиот систем, кој ќе биде обезбеден од неовластен пристап до податоците, како и да преземе активности за донесување и одобрување на ИТ безбедносната политика.

Со извршената ревизија на интерните акти, воспоставениот информациски систем, пропишаната организациона структура и системот на интерни контроли кои ги применува ЈП МРД ги констатиравме следните состојби:

- Во Планот за организација и систематизација на работните места во ЈП МРД предвидено е Одделение за ИТ системи и техничка документација и вработено едно лице;
- Воспоставена е резервна копија на податоци (backup) на сервер и на екстерни дискови;
- ЈП МРД има изготвено процедура за информатички систем која е ИСО сертифицирана;
- Воспоставена е распределба на надлежности во Апликациите за финансиско работење;
- При користењето на апликацијата за финансиско сметководство се вградени одредени контроли за пристап до апликацијата и податоците и
- Податоците од финансиското работење од минати години се заклучени и не постои можност истите да бидат променети.

Наведените состојби упатуваат на констатацијата дека ЈП МРД има воспоставено организациона структура и системот на интерни контроли во информацискиот систем кој обезбедува сигурност, заштита и зачувување на податоците.

2.1.5. Мониторинг

Согласно Стандардите за внатрешна контрола во јавниот сектор – Стандард 10 Следење на извршувањето раководителот на субјектот има обврска да воспостави следење на извршувањето односно мониторинг на

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

функционирањето на целиот систем за внатрешна контрола со цел оценување на правилното функционирање на овој систем како и согледување на можностите за исправка на недостатоците и подобрување на неговото функционирање.

Со ревизија на извештаите за степенот на реализација на препораките дадени од надворешните ревизори како и на извршувањето на плановите за работа констатиравме дека:

- Раководните лица имаат позитивен став за спроведување на препораките дадени во извештаите од надворешните ревизори;
- Навремено се информираат раководните лица при исполнетост на реализацијата на годишниот финансиски план;
- Годишниот извештај за работа за 2013 година е усвоен од страна на Управниот одбор и доставен до надлежните органи;
- Внатрешната ревизија при ЈП МРД, формирана е со вработување на едно лице кон крајот на 2013 година, со што се создаваат услови за вршење мониторинг на системот на ФУК во наредниот период.

Како што е наведено во точката 1 од овој извештај, ЈП МРД нема законска обврска да постапува согласно поголем дел од одредбите на ЗЈВФК, поради што не е воспоставен систем за самопроцена на системот на внатрешни контроли. Преземени се активности во иднина за вршење мониторинг на ФУК раководството на ЈП МРД добива корисни информации во врска со функционирањето на системот за внатрешни контроли во ЈП МРД како и можност за нивно натамошно подобрување и усовршување.

Од наведеното произлегува дека ЈП МРД презема активности за воспоставување на мониторинг на системот на внатрешна контрола, негово редовно следење, исправка на недостатоците, а во насока на подобрување на неговото тековно функционирање.

2.2. Со ревизијата на процесите за управување и контрола при утврдување на ефективноста на системот на интерни контроли при спроведувањето доделување на договорите за јавни набавки и плаќање на набавките и инвентарисување на средствата и обврските констатирана е следната состојба:

2.2.1. Системот на интерни контроли во процесот на доделување на договорите за јавни набавки и плаќање на набавките.

2.2.1.1. Процесот на Јавни набавки е во директна корелација со реализација на финансискиот план на ЈП МРД преку изготвување и усвојување на План за јавни набавки и доделувањето на договорите за јавни набавки согласно утврдениот план. Во периодот предмет на ревизија, реализацијата на постапките за јавните набавки кај ЈП МРД е во надлежност на повеќе комисији за јавни набавки. Во ЈП МРД не постои посебен организационен облик задолжен за оваа област. Со Одлука донесена од директорот еден вработен е назначен за вршење на работи поврзани со подготовка и спроведување на

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

постапки за доделување на договори за јавни набавки, кој поседува и потврда за положен испит за лице за јавни набавки. Согласно доставените прегледи за спроведени постапки за јавни набавки во известувачкиот период има спроведено вкупно 23 постапки, а предмет на ревизија беа 12 постапки за јавни набавки спроведени во текот на 2012 и 2013 година.

Спроведена е една постапка за јавна набавка со барање за прибирање на понуди со која е извршена набавка на стоки кои не се наведени во Годишниот план за јавни набавки без да се извршат неопходните измени и дополнувања на истиот.

2.2.1.2. Во делот на активностите кои се однесуваат на процесот на плаќања ЈП МРД има воспоставено процес на плаќање со кој е регулиран начинот на кој се одвива процесот на верификација на квалитетното и навремено извршување на склучените договори за набавки на стоки, услуги и работи и плаќање на фактурите. Со цел да се овозможи ефикасно вршење на контроли и делегирање на надлежностите и активностите со различен степен на одговорности и заради законито, ефикасно и ефективно контролирање на исплатата на преземените обврски ЈП МРД ги има преземено следните конкретни активности:

- изготвена е Процедура за финансиски работи која е сертифицирана согласно стандардот за квалитет на работен процес ИСО 9001:2008 и усвоена е Процедура за движење на финансиската документација во ЈП МРД со кои воспоставени се контроли и контролни механизми со цел детектирање на можните ризици во процесот на плаќање кои би имале влијание на постигнување на целта на воспоставениот процес, односно обезбедување услови за контролирање на ризикот. Детално се дефинирани сите активности на вработените кои се однесуваат на целокупната влезна документација, текот на движење на документацијата за исплата и авторизација на истата на различни нивоа на контрола, идентификација на ризиците во процесот и воспоставени се контроли и мерки за спречување на ризиците;
- воспоставената ex-ante и ex-post контрола обезбедува контролни активности од аспект на законската основаност на финансиската документација, комплетност на документите за исплата, авторизација од одговорните лица, навременост и ликвидирање на финансиската документација.

Со извршените контроли на поединечни плаќања, утврдивме дека воспоставениот систем на интерни контроли функционира согласно постапката пропишана со наведените процедури, притоа кај трансакциите кои беа предмет на ревизија не се констатирани отстапувања што упатува на заклучокот дека истите претставуваат соодветна основа за навремено откривање на ризици и грешки, точност и целосност на финансиските евиденции и навремено изготвување на релевантни финансиски извештаи.

2.2.2. Инвентарисување на средствата и обврски

Согласно одредбите од член 473 од Законот за трговски друштва и Правилникот за начинот и роковите на вршење на попис и усогласување на сметководствената со фактичката состојба пописот е процес на утврдување на фактичката состојба на средствата и обврските и усогласување со сметководствената состојба искажана во сметководствената евиденција.

Ревизијата имаше за цел да ја оцени ефикасноста на системот на интерни контроли во процесот на инвентарисување, односно во спроведување на пописот, при што е констатирана следната состојба:

- Опремата во сопственост на ЈП МРД набавена во минати години е обележана со инвентарни броеви, а новонабавената опрема се обележува со инвентарен број при приемот на средствата и истите се заведуваат во сметководствената евиденција;
- Издавањето на стоки и материјални средства е уредено по пат на упатување на барање и одобрување на истото од страна на определено лице по што се врши издавање на бараните средства или стока, а лицата се задолжуваат за примените материјали;
- ЈП МРД има изработено насоки за извршување на пописот кои се усвоени од страна на работоводниот орган. Овој документ содржи општи одредби без да се надополни со одредби кои дополнително ќе го опишат процесот на реализација на пописните активности со цел пописните комисии да немаат недореченост при неговото извршување;
- Поради географската оддалеченост и непристапност на неколку пунктови во кои ЈП МРД ја извршува својата функција, како што е наведено во Извештајот за извршениот попис, пописната комисија не извршила попис на повеќе локации. По завршувањето на пописот формирана е попописна комисија со задача да изврши попис на претходно непристапните локации. Оваа комисија успешно ја има завршено зададената задача при што не се констатирани кусоци или вишоци.

Погоре наведените состојби упатуваат на констатацијата дека преку реализираниот попис е обезбедено високо ниво на уверување и усогласување на фактичката состојба на средствата и обврските со сметководствената евиденција во ЈП МРД.

3. Внатрешна ревизија

Во рамките на ризичната област која третира прашања од **Внатрешната ревизија** извршени се истражувања со цел да се даде одговор на повеќе ревизорски прашања поврзани со слабости и потенцијални ризици во оваа област.

Во функција на градење на одговори зад секое од поставените прашања, утврдени се следните состојби и дадени се образложенија:

3.1. Стандарди и методологија за извршување на внатрешна ревизија

Внатрешната ревизија треба да се извршува во согласност со Стандардите за професионално извршување на внатрешната ревизија, ЗЈВФК, Повелбата за внатрешна ревизија и интерните акти на субјектот.

Воспоставување на внатрешна ревизија е важен инструмент кој му овозможува на раководителот на субјектот објективно стручно мислење за адекватноста на системот на финансиско управување и контрола. Таа укажува на слабостите и неправилностите и дава препораки за преземање на неопходни мерки за подобрување на системот на управување со ризик, интерни контроли и процеси на одлучување за остварување на целите на субјектот.

Со извршената ревизија на интерните и други акти во оваа област констатиравме дека:

- Единицата за внатрешната ревизија во ЈП МРД се придржува на Повелбата на внатрешна ревизија, етичкиот кодекс и правилниците со кои се пропишува методологијата на работа. Со повелбата е утврдена рамката во која единицата за внатрешна ревизија функционира заради подобрување на работењето на ЈП МРД и истата е потпишана помеѓу внатрешниот ревизор и директорот на ЈП МРД. Повелбата е доставена до надлежното министерство.
- Делокругот на работа на внатрешната ревизија е согласно законската и подзаконската регулатива и методологија при што со Повелбата не се пропишани ограничувања во делокругот при извршувањето на внатрешната ревизија.

3.2. Организациона поставеност и кадровска екипираност на внатрешна ревизија

Раководителот на субјектот од јавниот сектор основа единица за внатрешна ревизија согласно критериумите дадени во член 31 од ЗЈВФК. Истиот предвидува дека единица за внатрешна ревизија се формира со најмалку еден внатрешен ревизор и раководител на единицата за внатрешна ревизија, доколку просечниот буџет/финансиски план на субјектот од јавниот сектор во последните три години изнесувал до 500 милиони денари. Имајќи го во предвид наведениот критериум, одговорното лице на ЈП МРД преземало мерки за формирање на единица за внатрешна ревизија при ЈП МРД, кое е формирано со вработување на едно лице кон крајот на 2013 година. Со увид во Правилникот за систематизација на работните места и на пополнетоста на предвидените работни места во единицата за ВР, утврдивме дека не е назначен раководител на овој сектор, а бројот на пополнети работни места не соодветствува на бројот на предвидени работни места, односно од вкупно 4 предвидени пополнето е едно работно место. Утврдената состојба може да

има влијание врз опфатот на работењето и остварувањето на целите и улогата на функцијата на внатрешната ревизија.

3.3. Планирање и одобрување на плановите на внатрешна ревизија и степен на реализација

Согласно член 24 и 40 од Законот за јавна внатрешна финансиска контрола Единицата за внатрешна ревизија и нејзиниот раководител имаат улога и обврска да изготвуваат стратешки и годишен план за внатрешната ревизија врз основа на извршената документирана објективна процена на ризиците. Со оглед на тоа што ЈП МРД се уште нема изготвено и донесено Стратегија за управување со ризици, а Единицата за внатрешна ревизија е формирана кон крајот на 2013 година, Стратешки план за внатрешна ревизија во текот на известувачкиот период не е изготвен. Субјектот има усвоено Годишен план за внатрешна ревизија во кој се предвидени 3 внатрешни ревизии за 2014 година од кои две ревизии на регуларност и една системска ревизија.

Неизготвувањето на Стратешки план за внатрешна ревизија за тригодишен период, заснован на објективна процена на ризик може да има влијание врз изготвувањето и изборот на соодветен предмет за ревизија во годишните планови за внатрешната ревизија, како и во поглед на давањето на квалитетни информации на раководството на субјектот како што е предвидено со членовите 23, 24 и 34 од ЗЈВФК што може да има влијание врз остварување на дефинираната цел, улога и функција на внатрешната ревизија.

3.4. Извршување и известување на ВР

Со оглед на тоа што Единицата за внатрешна ревизија е формирана кон крајот на 2013 година, во оваа година внатрешни ревизии не се извршени. Единицата започнала со реализација на ревизорски проекти во 2014 година согласно на усвоениот Годишен план за 2014 година. Со анализа на овој документ и записниците од одржаните состаноци како и изработените извештаи од страна на ЕВР, утврдивме дека реализацијата на Годишниот план за 2014 година се одвива во рамките на предвидените рокови.

Во текот на 2014 година од страна на Единицата за внатрешна ревизија во временски дефинираната рамка реализирана е една ревизија, а една ревизија е во тек и се очекува нејзино финализирање. ЕВР има воспоставено пракса на презентирање на констатираните состојби пред раководството на субјектот и секторите чија што одговорност била реализацијата на работните процеси опфатени со ревизијата. Со извештајот за извршената ревизија доставени се наоди и препораки со кои се предлагаат корекции на постојаниот начин на работењето на субјектот, односно отстранување на неправилностите или грешките кои се констатирани во текот на ревизијата.

3.5. Мониторинг и имплементација на препораките

Согласно Правилникот за начинот на извршување на внатрешната ревизија и начинот на известување за ревизијата, ЕВР има обврска да води евиденција на препораките со цел да има целосни и актуелни информации за нивното спроведување. Раководителот на ревидираната организациона единица треба да поднесува квартални извештаи до раководителот на субјектот и до раководителот на ЕВР во врска со постигнатиот напредок во спроведувањето на препораките во временската рамка утврдена со акцискиот план. Кварталниот извештај ќе послужи за ажурирање на роковите за имплементирање на препораките, доколку тоа е неопходно. Внатрешните ревизори треба да вршат оценка на спроведувањето на препораките при вршењето на идни ревизии.

Со оглед на тоа што Единицата за внатрешна ревизија при ЈП МРД е формирана кон крајот на 2013 година и во текот на известувачкиот период има реализирано една внатрешна ревизија која има содржано две препораки, ЕВР се уште нема започнато со евиденција за статусот на имплементација на препораките. Поради истите причини ЕВР нема изготвено Годишен извештај за извршените ревизии и за активностите на внатрешната ревизија за тековната година кој се доставува до Централната единица за хармонизација на Министерството за финансии. Овој извештај треба да содржи основни податоци за ЈП МРД и Секторот за внатрешна контрола, податоци за примена на стандардите и методологија на работа и активности за реализација на годишниот план за внатрешна ревизија.

ЗАКЛУЧОК

Надлежните органи за управување и раководење со субјектот имаат обврска за преземање мерки, политики и конкретни активности за пропишување на подзаконските и интерните акти, донесување и имплементација на процедурите за финансиско управување и контрола (планирање, извршување, мониторинг и известување) и внатрешната ревизија кои претставуваат предуслов за воспоставување на финансиско управување и контрола и внатрешна ревизија.

Со извршената ревизија на финансиско управување и контрола и внатрешна ревизија во ЈП Македонска радиодифузија констатиравме дека: донесени и имплементирани се годишните планови, пропишани се и имплементирани се контроли и процедури кои имаат стекнато сертификат за квалитет на работен процес согласно ИСО сертификација, извршено е разграничување на одговорностите и овластувањата, воспоставени се контролни активности за редовно следење, усогласување и одобрување на евиденциите со соодветните документи, а кон крајот на 2013 година започнува со функционирање и Единицата за внатрешна ревизија, што упатува дека **делумно се преземени** потребните активности за воспоставување и обезбедување на ефикасност и ефективност на системот на финансиското управување и контрола и внатрешната ревизија за непечено остварување на целите на субјектот.

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

Постојат можности за подобрување на функционирањето и развојот на системот на финансиско управување и контрола и внатрешна ревизија во делот на: доуредување на актот за систематизација на работните места, изработка на Стратегија за управување со ризици, подобрување на системот на физичка заштита на материјалните средства и залихите, изработка на Стратешки план за внатрешната ревизија за период од три години заснован на процена на ризиците.

ПРЕПОРАКИ :

1. Раководството да пристапи кон измени на актот за Систематизација на работните места во делот на описот на работните задачи и задолженија на секое вработено лице и да изврши изработка на Годишен план или програма за вршење на обуки на вработените.
2. Работната група задолжена за изработка на Стратегијата за управување со ризици да продолжи со преземените активности и да ја изготви наведената стратегија, и да ја предложи до раководството, кое имаат обврска да ја донесе и обезбеди нејзина имплементација.
3. Раководството на ЈП МРД да ги продолжи напорите во насока на подобрување на системот на физичка заштита на материјалните средства и залихите.
4. При реализацијата на набавките раководството да обезбеди и навремено ажурирање на планот за јавни набавки со евентуални измени и дополнувања во согласност со потребите на ЈП МРД.
5. Во врска со реализацијата на процесот на инвентарисување потребно е раководството да иницира и изврши дополнување на постоечките насоки за извршување на пописот со одредби кои подетално ќе го опишат процесот на реализација на пописните активности.
6. Раководството на ЈП МРД да изврши именување на раководител на организациониот облик за внатрешна ревизија и согласно на финансиските можности и реалните потреби да изврши проценка на потребата од пополнување на секторот со соодветен број на вработени внатрешни ревизори.
7. ЕВР да подготви Стратешки план за внатрешната ревизија за период од три години заснован на процена на ризиците кој ќе послужи како основа за изработка на Годишните планови за наредниот период, како и да пристапи кон воспоставување на евиденција за статусот на имплементација на дадените препораки.